

Sygn. akt III AUa 1363/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski

Sędziowie: SSA Lucyna Guderska (spr.)

SSA Jacek Zajączkowski

Protokolant: stażysta Weronika Skalska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 września 2015 r. w Ł.

sprawy **G. C.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o wysokość kapitału początkowego i wysokość emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 25 września 2014 r. sygn. akt V U 1599/13

zmienia zaskarżony wyrok w punktach pierwszym i trzecim

i oddala odwołanie.

Sygn. akt III AUa 1363/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 14 października 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. ponownie ustalił G. C. kapitał początkowy na dzień 01.01.1999r. Do ustalenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto wynagrodzenie z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. z lat: 1974-1983 i wskaźnik wyniósł 85,26%. Podstawa wymiaru kapitału początkowego obliczona poprzez pomnożenie tego wskaźnika przez kwotę bazową 1.220,89 zł wyniosła 1.040,93 zł, a współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31.12.1998r. wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego służący do obliczenia 24% kwoty bazowej wyniósł dla wnioskodawczynie 95,48%, natomiast wysokość 24% kwoty bazowej 293,01 zł. Obliczony z uwzględnieniem 299 miesięcy okresów składkowych oraz 30 miesięcy okresów nieskładkowych kapitał początkowy wnioskodawczynie wyniósł na dzień 01.01.1999r. - 132 746,35 zł.

Decyzją z 25 października 2013r. organ rentowy przyznał wnioskodawczynie prawo do emerytury od 25.10.2013r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego (60 lat i 3 miesiące) i obliczył jej wysokość zgodnie z art. 26 ustawy emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W odwołaniach od powyższych decyzji G. C. wniosła o ich zmianę i zaliczenie okresów pracy w Kancelarii Adwokackiej oraz zarzuciła, iż organ rentowy błędnie wyliczył jej okresy składkowe i nieskładkowe.

Zaskarżonym wyrokiem z 25 września 2014r. Sąd Okręgowy w Łodzi zmienił decyzję z 25 października 2013 r. w ten sposób, iż zobowiązał organ rentowy do wyliczenia części socjalnej należnej G. C. emerytury przy uwzględnieniu kwoty bazowej w wysokości 3.080,84 zł, oddalając odwołanie w pozostałej części. Nadto Sąd zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz ubezpieczonej G. C. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd I instancji ustalił, że G. C., urodzona (...), w dniu 2 sierpnia 2001 r. złożyła wniosek o ustalenie kapitału początkowego.

Decyzją z 10 stycznia 2002 r. organ rentowy ustalił kapitał początkowy wnioskodawczyni na dzień 1 stycznia 1999 r., gdzie za podstawę wymiaru kapitału początkowego przyjął kwotę 945,34 złote.

W dniu 14 października 2013 r. organ rentowy z urzędu wydał decyzję, którą ustalili wysokość kapitału początkowego wnioskodawczyni na dzień 1 stycznia 1999 r., określając podstawę jego wymiaru na kwotę 1.040,93zł. Obliczony z uwzględnieniem 299 miesięcy okresów składkowych oraz 30 miesięcy okresów nieskładkowych kapitał początkowy wnioskodawczyni wyniósł na dzień 01.01.1999r. - 132 746,35 zł.

Wnioskodawczyni w okresie od 1 lipca 1971 r. do 31 października 2001 r. pracowała w przedsiębiorstwie (...) S.A w R..

Decyzją z 6 listopada 2001 r. wnioskodawczyni przyznano prawo do zasiłku przedemerytalnego od 3 listopada 2001 r.

Decyzją z 22 stycznia 2009 r. organ rentowy przyznał wnioskodawczyni prawo do emerytury od 25 grudnia 2008 r. Do ustalenia podstawy ZUS przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia, wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 77,43%, a podstawa wymiaru obliczona przy uwzględnieniu kwoty bazowej 2275,37zł wyniosła 1761,82 zł.

Wnioskodawczyni w okresie po przyznaniu świadczenia emerytalnego tj. od 25 czerwca 2008 r. nadal pozostawała w zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę w Kancelarii Adwokackiej w R., początkowo na pełny etat, a następnie na 1/4 i 1/10 etatu. Przez cały ten okres zatrudnienia wnioskodawczyni podlegała z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym..

Po rozpatrzeniu wniosku G. C. z 24 września 2013 r., decyzją z dnia 25.10.2013r. organ rentowy przyznał wnioskodawczyni prawo do emerytury od 25.10.2013r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego, a wysokość emerytury wyliczył zgodnie z art. 26 ustawy emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w następujący sposób:

- kwota składki zaewidencjonowana na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi: 18 450,56 zł.

- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi: 415 559,21 zł.
- suma kwot pobranych emerytur po uwzględnieniu kwot wypłaconego wyrównania wynosi: 88 670,06 zł.
- średnie dalsze trwanie życia wynosi: 253 miesięcy.

Wyliczona w ten sposób wysokość emerytury wyniosła : 1.364,98 zł [(18 450,56 zł + 415 559,21 zł) - 88 670,06 zł] : 253 m-cy = 1.364,98 zł. Jednocześnie organ rentowy zawiesił wypłatę tego świadczenia jako mniej korzystnego wskazując, iż nadal będzie wypłacana emerytura przyznana decyzją z 22 stycznia 2009 r.

Ustalając wysokość kapitału początkowego wnioskodawczyni organ rentowy przyjął następujące okresy składkowe i nieskładkowe wykazane w zaświadczeniu wystawionym przez Przedsiębiorstwo (...) S.A w R. : składkowe (24 lata, 11 miesięcy i 19 dni):

od 01.07.1971 r. do 29.02.1984r. - okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) S.A w R.

od 01.03.1986r. do 03.12.1991r.

od 08.12.1991r. do 14.01.1992r.

od 18.01.1992r. do 13.04.1992r.

od 18.04.1992r. do 08.06.1992r.

od 13.06.1992r. do 06.11.1992r.

od 11.11.1992r. do 18.02.1993r.

od 25.02.1993r. do 27.09.1993r.

od 12.10.1993r. do 12.04.1994r.

od 20.04.1994r. do 05.03.1995r.

od 24.03.1995r. do 01.01.1996r.

od 07.01.1996r. do 08.10.1996r.

od 04.02.1997r. do 22.11.1998r.

od 01.12.1998r. do 31.12.1998r.

- nieskładkowe (2 lata, 6 miesięcy i 13 dni, tj. 2 lata sprawowania opieki nad dzieckiem; 6 miesięcy i 13 dni okresów zasiłków chorobowych):

od 01.03.1984r. do 28.02.1986r. – urlop wychowawczy

od 04.12.1991r. do 07.12.1991r. - zasiłek chorobowy

od 15.01.1992r. do 17.01.1992r. - zasiłek chorobowy

od 14.04.1992r. do 17.04.1992r. - zasiłek chorobowy

od 09.06.1992r. do 12.06.1992r. - zasiłek chorobowy

od 07.11.1992r. do 10.11.1992r. - zasiłek chorobowy

od 19.02.1993r. do 24.02.1993r. - zasiłek chorobowy

od 28.09.1993r. do 11.10.1993r.-zasiłek chorobowy

od 13.04.1994r. do 19.04. 1994 r- zasiłek chorobowy

od 06.03.1995r. do 23.03. 1995 r-. - zasiłek chorobowy

od 02.01.1996r. do 06.01. 1996r.- zasiłek chorobowy

od 09.10.1996r. do 03.02.1997 r.- zasiłek chorobowy

od 23.11.1998r. do 30. (...).- zasiłek chorobowy.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie jest uzasadnione w części dotyczącej decyzji z 25 października 2013r.

Sąd nie podzielił stanowiska organu rentowego, że skoro wnioskodawczyni jest urodzona po dniu 31 grudnia 1948 r., to jej emerytura podlega wyliczeniu według zasad określonych w art. 24-26 i nie ma podstaw do jej przeliczenia w oparciu o przepis art. 53 ustawy emerytalnej, albowiem ten przepis znajduje zastosowanie do osób urodzonych przez dniem 1 stycznia 1949 r.

Sąd podkreślił, że wnioskodawczyni we wniosku z 24 września 2013 r. nie domagała się przyznania jej prawa do nowego świadczenia, lecz wystąpiła o przeliczenie emerytury z uwagi na osiągnięcie wieku 60 lat i przepracowanie 30 miesięcy w ramach stosunku pracy. Tym samym, zdaniem tego Sądu, emerytura wnioskodawczyni nie stanowi nowego świadczenia, którego wysokość ustala się według reguł dotyczących przyznawania emerytury po raz pierwszy. Sąd przywołał przy tym stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z 14 czerwca 2006 r., I UZP 3/06, że prawo do emerytury wcześniejszej nie wygasa, a w art. 21 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest mowa o emeryturze dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do emerytury, z czego wynika, że w zakresie tego samego świadczenia - emerytury - w związku ze spełnieniem warunku osiągnięcia wieku emerytalnego następuje jedynie ustalenie na nowo podstawy wymiaru. Już choćby z tego faktu nie można automatycznie przyjąć, że skoro wnioskodawczyni urodziła się (...) nie może domagać się przeliczenia emerytury na zasadach dotyczących osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r.

Sąd Okręgowy zauważył, że ubezpieczonej została już przyznana emerytura na tzw. starych zasadach, zgodnie z art. 46 ustawy. W związku z powyższym należy – zdaniem tego Sądu - przyjąć, że osoby, które po przyznaniu emerytury według starego systemu emerytalnego, tj. według zasad z art. 46 ustawy, złożą wniosek o przeliczenie świadczenia w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego i kontynuowaniem ubezpieczenia, mają prawo do przeliczenia świadczenia również według starych zasad.

Zgłoszenie wniosku o emeryturę po raz pierwszy dopiero po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego, spowoduje konieczność obliczenia świadczenia z zastosowaniem tzw. reguł mieszanych z art. 183 lub według nowych zasad na podstawie art. 26 ustawy. Tzw. emerytura mieszana z art. 183 dotyczyć będzie osób, które osiągną wiek emerytalny w latach 2009-2013, a jej obliczenie nastąpi w części na podstawie art. 53, a w części na podstawie art. 26 ustawy, o ile osoby te nie przystąpią do OFE.

Przywołując treść obowiązującego od 1 lipca 2004r. art. 53 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach Sąd wskazał, że aktualną kwotę bazową przyjmuje się tylko wtedy, gdy zainteresowany po nabyciu uprawnień do świadczeń (tj. renty z tytułu niezdolności do pracy lub emerytury), których podstawę wymiaru wskazał za podstawę wymiaru emerytury - podlegał co najmniej 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu lub emerytalnemu i rentowym (art. 53 ust. 4), co zostało ocenione przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 24 kwietnia 2006 r. jako zgodne z konstytucyjnymi zasadami równości i sprawiedliwości społecznej. Odrębne wyjaśnienie wymaga kwestia ustalania wysokości emerytury, do obliczenia której uwzględniono podstawę wymiaru innej emerytury (art. 53 ust. 3 - 4 w zw. z art. 21 ust. 2 pkt 1). W tej sytuacji podstawę nowego świadczenia (np. emerytury w wieku powszechnym) stanowi zwaloryzowana podstawa wymiaru poprzednio przyznanej emerytury (np. wcześniejszej), zaś część socjalną ustala się jako 24 % kwoty bazowej obowiązującej w dacie nabycia prawa do nowej emerytury, jeżeli zainteresowany posiada 30 miesięczny okres ubezpieczenia następujący po dacie przyznania pierwotnego świadczenia. Sąd wskazał, że zagadnieniem tym zajmował się również Sąd Najwyższy, który w uchwale 7 Sędziów z 10 września 2009r., I UZP 6/09 stanął na stanowisku, że nową kwotę bazową, z zastrzeżeniem wykazania 30 miesięcznego podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu, uwzględnia się tylko do obliczenia części socjalnej później ustalonej emerytury. Sąd ten wskazał przy tym, że przepisy art. 53 i 110 są od siebie niezależne i nie jest możliwe ich jednoczesne zastosowanie, gdyż art. 53 dotyczy sytuacji, gdy podstawa wymiaru jest już ustalona i przyjmuje się ją z poprzedniej emerytury, zaś przeliczenie podstawy wymiaru z art. 110 odnosi się wyłącznie do emerytury już przyznanej, a nie dopiero ustalonej.

Te wszystkie przesłanki, zdaniem Sądu Okręgowego, spełnia wnioskodawczyni i z tych względów Sąd ten, uznając odwołanie od decyzji z 25 października 2013 r. za zasadne, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił tę decyzję

zobowiązując organ rentowy do wyliczenia części socjalnej należnej G. C. emerytury, przy uwzględnieniu kwoty bazowej, która zgodnie z Komunikatem Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 11 lutego 2013 r. w sprawie kwoty bazowej za rok 2012 wyniosła 3.080,84 zł.

Za niezasadne natomiast uznał Sąd I instancji odwołanie od decyzji z 14 października 2013 r. Przywołując treść art. 173 ust. 1 i art. 174 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Sąd podkreślił, że kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek a wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy, tj. na dzień 1 stycznia 1999r. Tym samym okresy ubezpieczenia przypadające po tej dacie nie mogą zostać uwzględnione przy wyliczaniu wartości kapitału początkowego.

Z tych względów Sąd Okręgowy oddalił odwołanie od decyzji z 14 października 2013 r. jako niezasadne na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. i na podstawie art. 99 k.p.c. w zw. z art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z § 11 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Powyższe rozstrzygnięcie w zakresie pkt 1 i 3 zaskarżył apelacją organ rentowy zarzucając:

1/ naruszenie prawa procesowego, a w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę materiału dowodowego oraz sprzeczność ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcie, że w sprawie występują przesłanki do przyznania ubezpieczonej prawa do wyliczenia części socjalnej emerytury przy uwzględnieniu kwoty bazowej w wysokości 3.080,84 zł;

2/ naruszenie prawa materialnego, a w szczególności:

- art. 53 ust. 4 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego zastosowanie i przyznanie ubezpieczonej prawa do wyliczenia części socjalnej emerytury przy uwzględnieniu kwoty bazowej w wysokości 3.080,84 zł, podczas gdy w sprawie nie występują przesłanki do zastosowania regulacji art. 53 ust. 4 tej ustawy;

- art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy w sprawie winna znaleźć zastosowanie regulacja tego przepisu i emerytura wnioskodawczynie winna zostać obliczona w całości zgodnie z art. 26 w/w ustawy.

Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego zasługuje na uwzględnienie.

Przede wszystkim należy podnieść, że zgodnie z art. 476 § 2 k.p.c. sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych jest sprawa, w której wniesiono odwołanie od decyzji organu rentowego. Zakres i przedmiot rozpoznania sądowego wyznacza zatem treść decyzji organu rentowego. Decyzja ta zapada po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, a w późniejszym postępowaniu, wywołanym odwołaniem do sądu ubezpieczeń społecznych, zgodnie z systemem orzekania w sprawach z tego zakresu, sąd rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji. W sprawie, w której wniesiono odwołanie od decyzji organu rentowego, przedmiot sporu nie może więc wykraczać poza treść tej decyzji (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 grudnia 2009r., III UK 44/09, LEX nr 578157).

W niniejszej sprawie rozpoznawano i rozstrzygano o odwołaniach G. C. od dwóch decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych: z dnia 14 października 2013r. ustalającej ponownie wysokość kapitału początkowego ubezpieczonej oraz z dnia 25 października 2013r. przyznającej ubezpieczonej od dnia 25 października 2013r. prawo do emerytury po osiągnięciu pełnego wieku emerytalnego i ustalającej jej wysokość na podstawie art. 26 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Z uwagi na okoliczność, że apelacją zaskarżone zostało wyłącznie rozstrzygnięcie Sądu I instancji dotyczące decyzji z dnia 25 października 2013r., stosownie do treści art. 378 § 1 k.p.c., dalsze rozważania Sądu Apelacyjnego dotyczą tej właśnie decyzji.

Scharakteryzowany przedmiot decyzji z dnia 25 października 2013r., tj. dotyczący przyznania prawa do emerytury i ustalenia jej wysokości w oparciu o treść art. 26 ustawy emerytalno-rentowej, oznacza tym samym, że spowodowana wniesieniem przez ubezpieczoną odwołania kontrola tej decyzji, sprowadzać się powinna wyłącznie do oceny prawidłowości jej przyznania i ustalenia jej wysokości. Chodziło zatem o rozstrzygnięcie, czy ubezpieczona spełnia przesłanki do nabycia prawa do emerytury po osiągnięciu pełnego wieku emerytalnego oraz czy jej wysokość została prawidłowo obliczona w systemie zdefiniowanej składki, zgodnie z regulacją zawartą w art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Należy w tym miejscu zauważyć, że emerytura ustalona decyzją z 25 października 2013r. została przez organ rentowy zawieszona wobec stwierdzenia, że jest ona świadczeniem mniej korzystnym od emerytury przyznanej decyzją z 22.01.2009r.

Tymczasem – jak trafnie podnosi skarżący - Sąd I instancji błędnie przyjął, że ubezpieczona nie wnosiła o przyznanie prawa do emerytury w związku z osiągnięciem pełnego wieku emerytalnego ale o przeliczenie na nowo podstawy wymiaru emerytury przyznanej decyzją z 22 stycznia 2009r. Jak wynika bowiem z dokumentacji zawartej w aktach emerytalnych ubezpieczonej, objęta przedmiotem sporu decyzja z dnia 25 października 2013r. została wydana w wyniku rozpatrzenia złożonego przez G. C. w dniu 24 września 2013r. wniosku o emeryturę. Sąd Okręgowy nie dostrzegł także, że zarówno przed wydaniem decyzji z dnia 25 października 2013r., jak i w odwołaniu od tej decyzji, G. C. nie wnosiła o przeliczenie podstawy wymiaru pobieranej emerytury na podstawie art. 53 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a wniosek w tym przedmiocie złożyła dopiero w toku sądowego postępowania odwoławczego w piśmie procesowym z dnia 16 czerwca 2014r. W konsekwencji tego błędu Sąd skoncentrował się na badaniu możliwości przeliczenia podstawy wymiaru pobieranego przez ubezpieczoną świadczenia w oparciu o treść 53 ust. 4 powołanej ustawy i - uznając odwołanie za zasadne - zmienił decyzję z 25 października 2013r. w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do wyliczenia części socjalnej emerytury przy uwzględnieniu kwoty bazowej w wysokości 3.080,84zł.

Tym samym swoim rozstrzygnięciem Sąd Okręgowy nie tylko wykroczył poza zakres zaskarżonej decyzji, ale dokonał niedopuszczalnej jej zmiany polegającej na włączeniu do emerytury obliczonej w systemie zdefiniowanej składki nie przewidzianego w art. 26 ustawy składnika.

Odnosząc się do treści będącej przedmiotem sporu decyzji z dnia 25 października 2013r. należy wskazać, że ubezpieczona, urodzona (...), ukończyła pełny wiek emerytalny określony regulacją art. 24 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w dniu 25 października 2013 r. Zgodnie z art. 25-26a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych rzeczywista wysokość emerytury dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. ustalana jest poprzez podzielenie podstawy obliczenia przez tzw. średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danej osoby, określonym w ukończonych latach i miesiącach. Podstawą obliczenia emerytury, zgodnie z treścią art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jest suma zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz składek na ubezpieczenie emerytalne, zewidencjonowanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata tego świadczenia, z uwzględnieniem ich waloryzacji. W konsekwencji należy uznać, że organ rentowy w decyzji z 25 października 2013r. prawidłowo ustalił wysokość emerytury G. C., a zatem jej odwołanie – jako bezzasadne – podlega oddaleniu.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.